

บทที่ 3

ความผิดและการดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย จากโรงงานอุตสาหกรรม

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม” จึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาเนื้อหาในเรื่องของแนวความคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อให้เกิดเป็นรากฐานและแนวความคิดอันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจเนื้อหาในส่วนต่อไปได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น การศึกษาในบทที่ 3 นี้จึงแยกออกเป็น 3 หัวข้อ โดยหัวข้อแรกจะกล่าวถึง “แนวคิดในการดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย” หัวข้อที่ 2 กล่าวถึง “ความผิดทางอาญาของผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายตามกฎหมายเฉพาะ” และหัวข้อที่ 3 เป็นเรื่อง “หลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย” ซึ่งจะพิจารณาได้ดังหัวข้อต่อไป

3.1 แนวคิดในการดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย

จากสถานการณ์การลักลอบทิ้งของเสียอันตรายที่เกิดขึ้น อันเป็นผลพวงจากการผลิตทางอุตสาหกรรมที่ใช้สารเคมีเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต และการไม่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นผู้ก่อกำเนิด ผู้ขนส่ง รวมไปถึงผู้ประกอบการกำจัดและบำบัดของเสียอันตรายที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบ และความเสียหายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับการลักลอบทิ้ง อันถือเป็นการกระทำโดยตั้งใจของมนุษย์ในการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายโดยไม่ผ่านการกำจัดบำบัดที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนในการผลิต อันก่อให้เกิดภาวะมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ¹ สร้างความเสียหายให้กับสังคมและประเทศชาติส่งผลต่อความสงบเรียบร้อยของ

¹นิภาภรณ์ เกียรติสุข, สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพมหานคร, 2546), น. 38.

ตามแนวคิดที่ว่าสิ่งแวดล้อมเป็นสมบัติของมวลมนุษยชาติ และมนุษย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม (Ecocentric Approach) เช่นเดียวกับพืช สัตว์และสิ่งอื่นๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ดังนั้น มนุษย์จึงไม่มีอำนาจเด็ดขาดที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เพียงฝ่ายเดียว มนุษย์ไม่มีอำนาจที่จะกำหนดว่าสิ่งแวดล้อมใดควรจะคงอยู่หรือถูกทำลายตามอำเภอใจของมนุษย์ และที่สำคัญที่สุดคือมนุษย์ไม่มีสิทธิที่จะทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อสนองประโยชน์ของตนเอง แต่ตรงกันข้ามมนุษย์มีหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมไว้ตลอดเวลาเพื่อให้สิ่งแวดล้อมยังคงมีอยู่ต่อไปเพื่อประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมในอนาคต² ดังนั้นการทำลายสิ่งแวดล้อมจึงถือเป็นอาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Crime)³ ซึ่งผู้กระทำความผิดสมควรที่จะได้รับโทษทางอาญา

การลักลอบทิ้งของเสียอันตรายนั้น จัดอยู่ในประเภทหนึ่งของคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความพิเศษแตกต่างไปจากคดีประเภทอื่นๆ โดยมีความยุ่งยากซับซ้อนและมีลักษณะพิเศษเป็นการเฉพาะ กล่าวคือ⁴ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสาธารณสมบัติที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะพบเสมอว่าในคดีสิ่งแวดล้อมนั้น ผลที่เกิดจากการกระทำมักก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งไม่ใช่ทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่ง และมีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมจำนวนมาก ซึ่งในบางครั้งความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมอาจแพร่กระจายเป็นวงกว้าง ซึ่งจะมีผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือผลกระทบตามมาเป็นจำนวนมาก อาจเป็นคนภายในชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด นอกจากนี้ยังต้องใช้เวลาในการแสดงผลความเสียหาย ซึ่งบางครั้งผลความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งอันเนื่องมาจากการทิ้งของเสียเคมีวัตถุหรือวัตถุใดๆ ในกระบวนการอุตสาหกรรมจะไม่ได้เกิดขึ้นในทันทีทันใด แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะของสารนั้นไว้ในร่างกายหรืออาจจะต้องมีปริมาณที่สะสมในจำนวนหนึ่งจึงจะแสดงปฏิกิริยาต่อร่างกายมนุษย์ ในกรณีเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณา

²จุมพต สายสุนทร, กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ การคุ้มครองและการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. 47.

³Yingyi Situ and David Emmons, Environmental Crime the Criminal Justice System's Role in Protecting the Environment, (California: Sage Publication, 2000), p. 50.

⁴วินัย เรืองศรี, "ลักษณะและขอบเขตคดีสิ่งแวดล้อม," เอกสารคำบรรยายวิชา น.784 เรื่อง ลักษณะและขอบเขตคดีสิ่งแวดล้อม (อัดสำเนา), คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, น. 2-3.

คดีที่ซับซ้อนกว่าคดีทั่วไป คือ การพิสูจน์ความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์ระหว่างสารเคมีกับความเสียหายต่อสุขภาพของโจทก์ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลานาน ผลร้ายอาจแสดงขึ้นหลังจากคดีเสร็จสิ้นไปนานแล้ว ซึ่งจะมีผลกระทบในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายหรืออายุความฟ้องร้องคดี เป็นต้น และที่สำคัญคือต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในการพิสูจน์ความเสียหาย คดีสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับมลพิษต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการนำสืบพิสูจน์ความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นแก่บุคคล ในบางคดีจำเป็นต้องอาศัยเทคนิค วิธีการและวิชาความรู้ทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วยเหลือในการสืบพยาน ดังนั้น ศาลจำเป็นต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความเห็นประกอบการวินิจฉัยคดีเหล่านี้ และต้องมีมาตรการแก้ไขเยียวยาที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อมมักจะสร้างความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อมนุษย์ค่อนข้างรุนแรง หากปล่อยเวลาให้เนิ่นนานออกไปอาจเป็นการยากที่จะแก้ไข ดังนั้น ศาลจะต้องมีอำนาจในการออกคำสั่งให้ระงับการกระทำใด ๆ ไว้ชั่วคราวก่อนพิพากษา หรือในบางกรณีจำเป็นต้องออกคำสั่งคุ้มครองก่อนฟ้องคดี เป็นต้น เพื่อใช้เป็นมาตรการในทางกฎหมายที่จะหยุดยั้งหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นให้รวดเร็วที่สุด

จากสถานการณ์การลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่มสูงขึ้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งหามาตรการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยต้องอาศัยทั้งมาตรการในการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีสภาพบังคับความรับผิดชอบ ซึ่งสภาพบังคับที่เจ้าพนักงานจะดำเนินการแก่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษนั้นมีสองลักษณะที่สำคัญ คือ มาตรการทางอาญา เช่น โทษจำคุก ปรับ ริบทรัพย์สิน และมาตรการในการออกคำสั่งทางปกครอง เช่น การสั่งให้แก้ไข ปรับปรุง หรือการเพิกถอนใบอนุญาต เป็นต้น⁵ ซึ่งปัจจุบันได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องขึ้นหลายฉบับ เพื่อควบคุมป้องกันสภาพสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้มาตรการทางอาญาในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ซึ่งมีสภาพบังคับความรับผิดชอบโดยมีบทบัญญัติถึงความผิดและโทษ ทั้งนี้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม เพราะการกระทำความผิดดังกล่าวมีผลให้สภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยตลอดจนชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การดำเนินคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพและมีบทลงโทษที่เหมาะสมกับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย จะทำให้ผู้ลักลอบทิ้ง

⁵ณรงค์ ใจหาญ, การประสานความร่วมมือในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ก่อมลพิษ, (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2546), น.11.

ของเสียอันตรายเกิดความยับยั้งชั่งใจหรือรู้สึกเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป⁶ อันจะเป็นผลให้สามารถลดการฝ่าฝืนกฎหมาย และเท่ากับเป็นการลดปัญหาการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง

3.2 ความผิดทางอาญาของผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย

สภาพปัญหาการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายดังกล่าวมีสาเหตุสืบเนื่องมาจาก ผลพวงของการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยขาดความตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคล ชุมชนตลอดจนสังคมโดยส่วนรวมซึ่งถือเป็นกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น การระงับข้อพิพาทวิธีการหนึ่งที่สามารถกระทำได้ คือ การให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบนั้นได้รับการเยียวยาทางศาล (Judicial Remedies)⁷ ซึ่งเป็นสิทธิหรืออำนาจตามกฎหมายที่บุคคลสามารถร้องขอเพื่อให้มีการบังคับตามสิทธิของตน ในอันที่จะสามารถบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทั้งบุคคล สังคม และรัฐ โดยหนึ่งในมาตรการทางกฎหมายที่ถูกนำมาใช้ คือ การใช้มาตรการทางอาญาและการดำเนินคดีที่เข้มงวดในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ในส่วนของหลักพื้นฐานความรับผิดชอบทางอาญากรณีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายนั้น จะมีความคล้ายคลึงกับการกระทำผิดทางอาญาทั่วไป กล่าวคือ มักมีการกระทำโดยเจตนาของบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญพื้นฐานของการกระทำความผิด ซึ่งตรงกับหลักในเรื่องเจตนาในการกระทำทางอาญา⁸ ซึ่งมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการควบคุมปัญหาการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายลงสู่สภาพแวดล้อมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันของไทย คือ มีการตรากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ตลอดจนกฎกระทรวง ประกาศกระทรวงต่างๆ อันถือเป็นกฎหมายเฉพาะที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมปัญหาการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย โดยมีลักษณะเป็นความผิดที่ฝ่าฝืนข้อห้ามหรือข้อกำหนดที่เป็นหลักเกณฑ์ หรือคำสั่ง หรือเงื่อนไขในใบอนุญาต ซึ่งกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมมลพิษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการฝ่าฝืนข้อห้าม

⁶ ณรงค์ ใจหาญ, “ความผิดและการดำเนินคดีอาญากับผู้ก่อมลพิษ,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 31, ฉบับที่ 4, น.753-754 (ธันวาคม 2544).

⁷ วรรณชัย บุญบำรุง, “แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลหรือการฟ้องในคดีแพ่ง,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 33, ฉบับที่ 2, น. 221-222 (มิถุนายน 2545).

⁸ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: จีวรจักรพิมพ์, 2546), น.136.

เหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง คำสั่ง หรือเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาต⁹ โดยแยกพิจารณาความผิดของทั้งผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย ความผิดของผู้รวบรวมและขนส่ง ความผิดของผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตราย ความผิดของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย ทั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎหมายอื่นอันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ความผิดของผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายหลักที่ควบคุมดูแลการจัดกิจการโรงงานอุตสาหกรรมให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ภายใต้การกำกับดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งในส่วนของโรงงานอุตสาหกรรมผู้ก่อให้เกิดของเสียอันตรายและโรงงานอุตสาหกรรมผู้รับของเสียอันตรายมาบำบัดและกำจัด โดยการกระทำความผิดหรือการฝ่าฝืนข้อบังคับของกฎหมายที่ควบคุมการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมนั้น ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 8(5) อันถือเป็นกฎหมายแม่บทในการให้อำนาจรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน¹⁰ ซึ่งผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8(5) หรือประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท¹¹

ดังนั้นหลังจากที่ได้มีการตราพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ขึ้นใช้บังคับและเพื่อให้การดำเนินการบรรลุผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้มีการตรากฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535¹² ขึ้นเพื่อควบคุมการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการโรงงาน รวมตลอดถึงการควบคุมการปล่อยของเสียออกจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยในส่วนของ การควบคุมของเสียอันตรายนั้น ได้มีการกำหนดหน้าที่ต่างๆ

⁹ณรงค์ ใจหาญ, อ้างแล้ว เจริญรทที่ 5, น.20.

¹⁰มาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

¹¹มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

¹²ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอน 108ก วันที่ 16 ตุลาคม 2535, น. 3.

ให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องปฏิบัติ ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) หมวด 4 เรื่อง การควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ข้อ 13 (3) โดยบัญญัติให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานที่มีสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลและวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว กล่าวคือ (ก) ห้ามมิให้นำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกบริเวณโรงงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม มอบหมายให้นำออกไปเพื่อการทำลายฤทธิ์ กำจัด ทิ้ง หรือฝังด้วยวิธีการและสถานที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา¹³

ในส่วนของการควบคุมปัญหาการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องและเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้มีการออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ดังนี้

3.2.1.1 ความผิดฐานนำของเสียอันตรายออกนอกบริเวณโรงงานโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548¹⁴ ข้อ 9 อาศัยอำนาจตามความในข้อ 13(3) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงการควบคุมของเสียอันตรายด้วย โดยมีการให้นิยามคำว่า “ของเสียอันตราย” ไว้อย่างชัดเจนว่าหมายถึง สิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนสารอันตรายหรือมีคุณสมบัติที่เป็นอันตราย ตามที่กำหนดในภาคผนวกที่ 2 ท้ายประกาศนี้¹⁵ ดังนั้น ในบทมาตรานี้ตามที่บัญญัติไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 จึงได้ระบุถึงเฉพาะคำว่าสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว โดยมุ่งให้หมายความรวมถึง ของเสียอันตรายด้วย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งหมายที่จะศึกษาถึงเฉพาะความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย ดังนั้น กรณีความรับผิดที่เกิดขึ้นจึงจะขอกล่าวถึงเฉพาะความรับผิดจากการ

¹³ ข้อ 13 (3) (ก) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535)

¹⁴ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนพิเศษ 11 ง วันที่ 25 มกราคม 2549, น. 18.

¹⁵ ข้อ 3 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายเท่านั้น โดยหากตัวบทได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบจากการทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็จะขอใช้คำว่า “ความรับผิดชอบจากการทิ้งของเสียอันตราย” แทน

นอกจากนี้ในบทนิยามของประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้ก่อกำเนิดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” ว่าหมายถึง ผู้ประกอบกิจการโรงงานที่ก่อให้เกิดและมีสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไว้ในครอบครอง¹⁶ ดังนั้นจึงหมายความว่าผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายด้วย ซึ่งบทบัญญัติข้อ 9 ได้บัญญัติห้ามผู้ก่อกำเนิดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว มิให้นำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกบริเวณโรงงาน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมมอบหมายให้นำออกไปเพื่อการจัดการ ด้วยวิธีการและสถานที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในภาคผนวกที่ 4 ท้ายประกาศนี้¹⁷

การลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะลักลอบนำของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต ไปลักลอบทิ้งโดยไม่ผ่านการบำบัดหรือกำจัดที่ถูกต้อง และโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้น ผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายดังกล่าว จึงมีความผิดฐานนำของเสียอันตรายออกนอกบริเวณโรงงานโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายที่ลักลอบนำของเสียอันตรายไปทิ้ง ถือเป็นการ ผิดแผกหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ที่ออกตามความในข้อ 13 (3) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท¹⁸

3.2.1.2 ความผิดฐานไม่ส่งของเสียอันตรายให้กับผู้รวบรวมและขนส่งหรือผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตราย ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ข้อ 10 กล่าวคือ ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายมีหน้าที่ต้องส่ง

¹⁶ข้อ 3 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

¹⁷ข้อ 9 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

¹⁸มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ของเสียอันตรายให้กับผู้รวบรวมและขนส่ง หรือผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายเท่านั้น ในกรณีที่จะใช้บริการของผู้อื่นในการจัดการของเสียอันตราย จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม¹⁹

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย อาจเป็นกรณีที่ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย ต้องการที่จะลดภาระค่าใช้จ่ายในการบำบัดและกำจัดที่ถูกต้องตามกฎหมายตามหลักในเรื่องผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอันจะเป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิต ดังนั้นจึงได้หลีกเลี่ยงการให้บริการที่ถูกกฎหมายในการต้องส่งของเสียอันตรายที่เกิดขึ้น ให้กับผู้รวบรวมและขนส่งหรือผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายเท่านั้น ด้วยการนำของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นไปลักลอบทิ้งหรือใช้บริการของผู้อื่นในการจัดการของเสียอันตราย โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้น ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายจึงมีความผิดฐานไม่ส่งของเสียอันตรายให้กับผู้รวบรวมและขนส่ง หรือผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายด้วย

ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายที่ไม่ส่งของเสียอันตราย ให้กับผู้รวบรวมและขนส่งหรือผู้บำบัดและกำจัด ถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ที่ออกตามความในข้อ 13 (3) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท²⁰

3.2.1.3 ความผิดฐานไม่มีใบกำกับกำกับการขนส่ง เมื่อมีการนำของเสียอันตรายออกนอกบริเวณโรงงาน ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ข้อ 11 กล่าวคือ ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายต้องจัดให้มีใบกำกับกำกับการขนส่ง เมื่อมีการนำของเสียอันตรายออกนอกบริเวณโรงงานทุกครั้ง และให้แจ้งข้อมูลการขนส่งของเสียอันตรายนี้ต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยการแจ้งทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์²¹

¹⁹ข้อ 10 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

²⁰มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

²¹ข้อ 11 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

ข้อเท็จจริงในกรณีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย ซึ่งถือเป็นการกระทำที่หลีกเลี่ยงการดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งโดยสภาพผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายไม่อาจมีใบกำกับการขนส่งหากมีการนำของเสียอันตรายออกนอกบริเวณโรงงาน ดังนั้น ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย จึงมีความผิดฐานไม่มีใบกำกับการขนส่งเมื่อมีการนำของเสียอันตรายออกนอกบริเวณโรงงาน ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ที่ออกตามความในข้อ 13 (3) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท²²

3.2.1.4 ความผิดที่ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายต้องรับผิดชอบในกรณีเกิดอุบัติเหตุ การทิ้งผิดที่ หรือการลักลอบทิ้ง ตามที่บัญญัติไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ข้อ 12 กล่าวคือ ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายต้องทำการตรวจสอบของเสียอันตราย และต้องรับผิดชอบต่อภาระความรับผิด (liability) ในกรณีสูญหาย เกิดอุบัติเหตุ การทิ้งผิดที่ หรือการลักลอบทิ้ง และการรั่วซึม เนื่องจากข้อขัดแย้งที่ไม่เป็นไปตามสัญญาการให้บริการ ระหว่างผู้ก่อกำเนิดและผู้บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว จนกว่าผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายจะรับของเสียอันตรายนั้นไว้ในครอบครอง²³

ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายที่ไม่รับผิดชอบต่อภาระความรับผิด ในกรณีการทิ้งผิดที่หรือการลักลอบทิ้ง ถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ที่ออกตามความในข้อ 13 (3) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท²⁴

นอกจากมาตรการดังกล่าวในการกำหนดความรับผิดทางอาญาของผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายแล้ว กรมโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมและแก้ไขปัญหาการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย ยังได้มีมาตรการเสริมอื่นๆ อีกในการกำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการกากอุตสาหกรรม ซึ่งได้มีการ

²²มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

²³ข้อ 12 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

²⁴มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ปรับปรุงประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว โดยยกเลิกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2540) และฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2541) และออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 มาบังคับใช้แทน²⁵ ซึ่งนับตั้งแต่มีการประกาศใช้ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับดังกล่าว ได้มีโรงงานที่เข้าสู่ระบบการจัดการกากอุตสาหกรรมมากขึ้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2551 มีปริมาณกากอุตสาหกรรมที่เข้าสู่ระบบการจัดการของเสีย จำนวน 17.09 ล้านตัน จัดเป็นกากอุตสาหกรรมไม่อันตราย จำนวน 14,664,972.14 ตัน และเป็นกากอุตสาหกรรมที่อันตรายจำนวน 2,415,588.04 ตัน²⁶ การที่โรงงานอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการกากอุตสาหกรรมดังกล่าว ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการตรวจติดตามกำกับของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น และเป็นเกณฑ์ในการกำหนดหน้าที่ของทั้งผู้ก่อกำเนิด ผู้รวบรวมและขนส่ง ตลอดจนผู้บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วให้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด อันจะสามารถตรวจติดตามการลักลอบทิ้งได้อีกทางหนึ่ง

3.2.1.5 ความผิดฐานไม่แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ และชื่อผู้รับบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว โดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) ทันทีที่มีการนำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกบริเวณโรงงาน โดยแจ้งไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรมตามแบบการแจ้งที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกโรงงาน โดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) พ.ศ. 2547²⁷ ข้อ 1 อาศัยอำนาจตามความในข้อ 13(3) ข้อ 13(3)(ก) ข้อ 13(3)(ข) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ข้อเท็จจริงกรณีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย กล่าวคือ การที่ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายนำของเสียอันตรายไปลักลอบทิ้ง ย่อมถือเป็นการหลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นการแสดงอยู่ในตัวเองว่า ย่อมไม่มีการแจ้งไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรมโดยทันที ดังนั้น ผู้

²⁵ข้อ 2 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

²⁶สำนักบริหารจัดการกากอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2552.

²⁷ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 145 ง ตอน วันที่ 31 ธันวาคม 2547, น. 1-3.

ก่อกำเนิดของเสียอันตรายที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ออกนอกโรงงานโดย ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) พ.ศ. 2547 ที่ออกตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออก ตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสอง แสนบาท²⁸

3.2.1.6 ความผิดฐานไม่ดำเนินการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การ กำหนดชนิดและขนาดของโรงงาน กำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มี ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมดูแล ผู้ปฏิบัติงานประจำ และหลักเกณฑ์ การขึ้นทะเบียนผู้ควบคุมดูแลสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ พ.ศ. 2545²⁹ ข้อ 5 และ ข้อ 7 อาศัยอำนาจตามความในข้อ 10 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความใน พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

การลักลอบทิ้งของเสียอันตราย โดยไม่ผ่านการบำบัดหรือกำจัดที่ถูกต้องตามหลัก วิชาการ ย่อมถือเป็นการไม่ดำเนินการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวง อุตสาหกรรม เรื่อง การกำหนดชนิดและขนาดของโรงงาน กำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมดูแล ผู้ปฏิบัติงาน ประจำ และหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนผู้ควบคุมดูแลสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ พ.ศ. 2545 ที่ออกตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่ง พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จึงต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท³⁰

3.2.2 ความผิดของผู้รวบรวมและขนส่ง ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

การบริหารจัดการกากของเสียที่เป็นอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมนั้น มีผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้ประกอบกิจการโรงงานที่เป็นผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย ผู้ประกอบกิจการขนส่ง

²⁸ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

²⁹ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอน 37 ง วันที่ 7 พฤษภาคม 2545, น. 4-19.

³⁰ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

และผู้รับกำจัดและบำบัด ซึ่งในส่วนของการพิจารณาถึงความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการขนส่งของเสียอันตราย ไม่อาจบังคับตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้ ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จะกำกับดูแลเฉพาะต้นทางและปลายทางของของเสียอันตรายที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้น ส่วนในระหว่างการเคลื่อนย้ายของเสียอันตรายออกจากต้นทางไปยังปลายทาง คือในช่วงของการขนส่งซึ่งผู้ประกอบกิจการขนส่งไม่ใช่โรงงานอุตสาหกรรม พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จึงไม่อาจเข้าไปกำกับดูแลการเคลื่อนย้ายกากอุตสาหกรรมที่เป็นของเสียอันตรายโดยผู้ประกอบกิจการขนส่งได้ ดังนั้น จึงต้องใช้บังคับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ในการกำกับดูแลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการขนส่ง

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมดูแลเกี่ยวกับการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการครอบครองวัตถุอันตราย ซึ่งได้มีการนิยามคำว่า “มีไว้ในครอบครอง” ไว้ในมาตรา 4 ว่า “มีไว้ในครอบครอง” หมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และไม่ว่าจะเป็นการมีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้หรือเพื่อประการอื่นใด และรวมถึงการทิ้งอยู่หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในการครอบครองด้วย”³¹ ดังนั้น หากผู้ขนส่งของเสียอันตราย (ประเภทของเสียเคมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ตามบัญชี ข. แนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2546³² อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคสอง และมาตรา 18 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดให้ของเสียเคมีวัตถุ (Chemical Waste) เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 อยู่ในความควบคุมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม) มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 แม้เพื่อการขนส่งโดยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 อาจมีความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ดังนี้

3.2.2.1 ความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 โดยมีได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่³³ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสน

³¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

³² ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนพิเศษ 113ง วันที่ 30 กันยายน 2546, น.

³³ มาตรา 23 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ³⁴ ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติถึงคำว่า “มีไว้ในครอบครอง” หมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และไม่จำเป็นต้องเป็นการมีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้ หรือเพื่อประการอื่นใดและรวมถึงการทิ้งอยู่หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย”³⁵ ดังนั้น ผู้รวบรวมและขนส่งของเสียอันตรายประเภทของเสียเคมีวัตถุอันตรายจัดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ดังกล่าว แม้จะครอบครองเพื่อการขนส่ง ก็ให้ถือว่ามีความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 โดยมีได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย ซึ่งฐานความผิดดังกล่าวใช้ในการดำเนินคดีกับผู้ขนส่งของเสียอันตรายซึ่งติดตามจับกุมได้ในขณะขนส่งของเสียอันตรายเพื่อนำไปลักลอบทิ้ง เป็นต้น

3.2.2.2 ความผิดฐานไม่ดำเนินการขนส่งของเสียอันตรายไปยังสถานที่รับกำจัดของเสียอันตราย ตามที่ระบุไว้ในใบกำกับการขนส่งของเสียอันตรายให้เร็วที่สุด นับแต่เวลาที่ได้รับมอบของเสียอันตรายจากผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับการขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547³⁶ ข้อ 8(1) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20(1) และมาตรา 44(1) แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ในการกำกับดูแลด้านการขนส่งของเสียอันตรายโดยกำหนดให้มีการใช้เอกสารกำกับการขนส่ง ทั้งนี้เพื่อกำกับดูแลการขนส่งของเสียอันตรายให้ได้ตามมาตรฐาน มีความปลอดภัย และสามารถตรวจติดตามได้ โดยประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับดังกล่าว ได้วางหลักกฎหมายในการควบคุมและตรวจติดตามการขนส่งของเสียอันตราย ตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงการกำจัดในขั้นตอนสุดท้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ให้นิยามของคำว่า “ผู้ขนส่งของเสียอันตราย” หมายความว่า ผู้ขนส่งตามประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545³⁷ ซึ่งบัญญัติหน้าที่ของผู้ขนส่งของเสียอันตราย กล่าวคือ ให้ทำการขนส่งของเสียอันตรายไปยังสถานที่รับกำจัดของเสียอันตรายตามที่ระบุไว้ในใบกำกับการขนส่งของเสียอันตรายให้เร็วที่สุด นับแต่เวลาที่ได้รับมอบของเสียอันตรายจากผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย เว้นแต่มีความ

³⁴ มาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

³⁵ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

³⁶ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 112 ตอนพิเศษ 9 ง วันที่ 31 มกราคม 2548, น. 13.

³⁷ ข้อ 1 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับการขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547

จำเป็นหรือมีเหตุสุดวิสัย สามารถเก็บของเสียอันตรายไว้กับตนได้ชั่วคราวแต่ต้องไม่เกินสิบวัน โดยต้องดำเนินการเก็บให้มีความปลอดภัยและไม่เกิดความเสียหายต่อชีวิตมนุษย์ สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม หากไม่สามารถดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดได้ ให้ผู้ก่อให้เกิดของเสียอันตรายแจ้งให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมทราบ และปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจึงอาจเป็นกรณีที่ผู้ขนส่ง หรือผู้รับจ้างขนส่งของเสียอันตรายมาจากผู้ก่อกำเนิดเพื่อนำไปลักลอบทิ้งโดยไม่ส่งไปกำจัดยังสถานที่รับกำจัดของเสียอันตราย อันเป็นการหลีกเลี่ยงกฎหมายและลดต้นทุนในการผลิต แต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้ขนส่งดังกล่าวจึงมีความผิดฐานไม่ดำเนินการขนส่งของเสียอันตรายไปยังสถานที่รับกำจัดของเสียอันตราย ตามที่ระบุไว้ในใบกำกับการขนส่งของเสียอันตรายให้เร็วที่สุดนับแต่เวลาที่ได้รับมอบของเสียอันตรายจากผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย อันถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับการขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547 ที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20(1) และมาตรา 44(1) แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

ผู้ขนส่งของเสียอันตรายดังกล่าว ซึ่งถือเป็นผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบที่ออกตามมาตรา 20(1) นั้น³⁸ ดังนั้น หากผู้ขนส่งของเสียอันตรายไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ³⁹

3.2.2.3 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545⁴⁰ ข้อ 2-5 ซึ่งได้กำหนดหน้าที่และข้อปฏิบัติให้ผู้ขนส่งของเสียอันตรายต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดการขนส่งของเสียอันตราย เช่น ขั้นตอนการขนส่ง การใช้แท็งก์ติดตรึงถาวรกับตัวรถ ป้ายและเครื่องหมายที่ติดแสดงบนภาชนะบรรจุ จัดให้มีเอกสารและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย หรืออุปกรณ์ระบอบุบัติภัยไว้ประจำรถ จัดให้มีเอกสารแสดงความเป็นอันตราย ข้อปฏิบัติและคำแนะนำเกี่ยวกับวัตถุอันตราย จัดให้มีป้ายหรือเครื่องหมายแสดงการบรรทุกวัตถุอันตรายไว้กับตัวรถ

³⁸ มาตรา 23 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

³⁹ มาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁴⁰ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนพิเศษ 95 ง วันที่ 4 ตุลาคม 2545, น. 1.

ประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545 เป็นประกาศที่ออกมาเพื่อควบคุมการขนส่งวัตถุอันตรายทางบกให้มีความปลอดภัย โดยได้ให้นิยามของคำว่า “การขนส่ง” หมายความว่า การขนส่งวัตถุอันตรายทางบกด้วยรถหรือพาหนะอื่นใด แต่ไม่หมายความรวมถึงการขนส่งวัตถุอันตรายทางรถไฟ⁴¹ และให้นิยามคำว่า “ผู้ขนส่ง” หมายความว่า บุคคลที่ประกอบกิจการขนส่งและให้หมายความรวมถึงบุคคลอื่นใดซึ่งผู้ขนส่งได้มอบหมายช่วงต่อไปให้ทำการขนส่งด้วย ไม่ว่าจะมีการมอบหมายช่วงกันไปที่ทอดกก็ตาม”⁴² ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว พ.ศ.2548⁴³

ผู้ขนส่งของเสียอันตราย มีหน้าที่ต้องแจ้งขอมีเลขประจำตัวตามแบบกำกับการขนส่ง 01 ต้องนำไปกำกับการขนส่งของเสียอันตราย (Manifest) ไปด้วยในขณะที่ทำกรขนส่ง และกรณีขนส่งของเสียอันตรายที่เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ต้องได้รับใบอนุญาตครอบครอง⁴⁴ (วอ. 8) ต้องขนส่งของเสียอันตรายตามที่ระบุในใบกำกับการขนส่งให้ผู้รับกำจัดภายในกำหนดเวลาเร็วที่สุดโดยเก็บไว้กับผู้ขนส่งได้ไม่เกินสิบวัน⁴⁵ ส่วนพาหนะที่ใช้ในการขนส่งและบรรจุภัณฑ์ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545

กรณีการขนส่งเพื่อลักลอบนำของเสียอันตรายไปทิ้งตามสถานที่ต่างๆ โดยไม่เข้าสู่อการบำบัดหรือกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยหลักแล้วถือเป็นการกระทำที่หลีกเลี่ยงกฎหมาย ดังนั้น โดยสภาพผู้ขนส่งของเสียอันตรายจึงไม่จัดให้มีเอกสารหรือเครื่องหมายว่าเป็นการบรรจุทุกของเสียอันตรายติดไว้กับตัวรถอย่างแน่นอน ผู้ขนส่งของเสียอันตรายดังกล่าวจึงมีความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตราย

⁴¹ข้อ 1 แห่งประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545

⁴²ข้อ 1 แห่งประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545

⁴³ข้อ 16(2) แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว พ.ศ.2548

⁴⁴มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁴⁵ข้อ 8(1) แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับการขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547

ทางบก พ.ศ. 2545 อันถือได้ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบที่ออกตามมาตรา 20(1)⁴⁶ ดังนั้น เมื่อผู้ขนส่งของเสียอันตรายไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 วรรคสาม จึงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁷

3.2.2.4 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2546⁴⁸ ข้อ 4 – 8 ทั้งนี้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคสอง มาตรา 18 วรรคสอง มาตรา 20 (1) (2) และ มาตรา 44 (1) แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับผู้ขนส่งวัตถุอันตรายให้ต้องปฏิบัติตามประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545 กรณีใช้แท็งก์ยัดติดถาวรกับตัวรถ (Fixed Tanks) ที่ใช้บรรจุวัตถุอันตราย โดยต้องขอขึ้นทะเบียนต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ผู้รวบรวมและผู้ขนส่งของเสียอันตรายที่ลักลอบนำของเสียอันตรายไปทิ้งตามสถานที่ต่างๆ อันถือเป็นการกระทำที่หลีกเลี่ยงกฎหมาย ดังนั้น โดยสภาพแล้วผู้ขนส่งดังกล่าวย่อมไม่นำรถยนต์ที่ใช้ขนส่งของเสียอันตราย ไปขอขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมอย่างแนบเนียน อันถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2546 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบที่ออกตามมาตรา 20(1)⁴⁹ ดังนั้น เมื่อผู้ขนส่งของเสียอันตรายไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 วรรคสาม จึงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵⁰

3.2.2.5 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การประกันภัยความเสียหายจากการขนส่งวัตถุอันตราย พ.ศ. 2549⁵¹ ทั้งนี้โดยอาศัยอำนาจตาม

⁴⁶ มาตรา 23 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁴⁷ มาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁴⁸ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนพิเศษ 128 ง วันที่ 7 พฤศจิกายน 2546.

⁴⁹ มาตรา 23 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁵⁰ มาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁵¹ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนพิเศษ 29 ง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549, น. 8-9.

ความในมาตรา 5 วรรคสาม มาตรา 20 (1) แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งมีสาระสำคัญในการให้ผู้ขนส่งวัตถุอันตรายที่ใช้แท็งก์ (Tanks) ชนิดต่าง ๆ ต้องมีการประกันภัยความเสียหายในการขนส่งวัตถุอันตราย นอกเหนือจากการทำประกันภัยตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัย พ.ศ. 2535 ต้องทำประกันภัยกับบริษัทประกันวินาศภัยที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย การประกันภัยให้คุ้มครองภัยอันเป็นผลมาจากการรั่วไหล การระเบิดหรือการติดไฟของวัตถุอันตรายที่ทำการขนส่งทุกกรณี จำนวนเงินคุ้มครองของกรมธรรม์รวมกัน แต่ต้องไม่ต่ำกว่าสามสิบล้านบาทต่อการเกิดเหตุการณ์หนึ่งครั้ง ผู้ขนส่งวัตถุอันตรายต้องแสดงต้นฉบับกรมธรรม์ของรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งแต่ละคัน พร้อมทั้งส่งมอบสำเนากรมธรรม์ประกันภัย ให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมไว้เป็นหลักฐาน

ปัญหาการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นจากขั้นตอนการขนส่ง อันมีมูลเหตุจูงใจที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เพื่อลดต้นทุนในการผลิต ดังนั้น ผู้ประกอบการที่มีมูลเหตุ จูงใจดังกล่าว จึงมักนำของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตไปลักลอบทิ้งโดยไม่ผ่านการบำบัดที่ถูกต้อง และหลีกเลี่ยงไม่ทำประกันภัยความเสียหายในการขนส่งวัตถุอันตราย อันถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การประกันภัยความเสียหายจากการขนส่งวัตถุอันตราย พ.ศ. 2549 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบที่ออกตามมาตรา 20(1)⁵² ดังนั้น เมื่อผู้ขนส่งของเสียอันตรายไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 วรรคสาม จึงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵³

3.2.3 ความผิดของผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตราย ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548⁵⁴ อาศัยอำนาจตามความในข้อ 13(3) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้ให้คำนิยามคำว่า “ผู้บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” หมายความว่า ผู้ประกอบกิจการโรงงานที่มีสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไว้ในครอบครอง ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับ การขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ.

⁵²มาตรา 23 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁵³มาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁵⁴ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนพิเศษ 11ง วันที่ 25 มกราคม 2549, น. 14.

2547 และโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการคัดแยกหรือฝังกลบสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานลำดับที่ 105”⁵⁵ ซึ่งนอกจากนี้ยังได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายไว้ดังนี้

3.2.3.1 ความผิดฐานไม่บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายเฉพาะที่ได้รับอนุญาตตามเงื่อนไขการประกอบกิจการโรงงานที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน⁵⁶ เช่น กรณีโรงงานอุตสาหกรรมผู้รับบำบัดและกำจัดของเสียอันตราย ซึ่งต้องรับของเสียอันตรายมาบำบัดตามวิธีการที่ได้รับอนุญาต แต่กลับนำของเสียอันตรายดังกล่าวไปลักลอบทิ้งโดยไม่ผ่านการบำบัด

ผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 ที่ออกตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท⁵⁷

3.2.3.2 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการของเสียอันตราย ตามประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของผู้ประกอบกิจการบำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2550⁵⁸ ข้อ 5-8 ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548⁵⁹ อาศัยอำนาจตามความในข้อ 13(3) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กล่าวคือ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่จะต้องจัดเก็บของเสียอันตรายที่รับมอบ

⁵⁵ข้อ 3 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

⁵⁶ข้อ 18 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548

⁵⁷มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

⁵⁸ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนพิเศษ 96 ง วันที่ 14 สิงหาคม 2550, น. 26.

⁵⁹ข้อ 17 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

ภายในอาคารหรือบริเวณที่จัดไว้โดยเฉพาะ และต้องดำเนินการในกรณีที่เกิดขึ้นนอกอาคาร คือ ต้องมีมาตรการป้องกันและควบคุมด้านความปลอดภัยและด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการปนเปื้อนและกระจายสู่ดิน น้ำ อากาศ โดยการจัดเก็บไว้นอกอาคารต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายก่อน และต้องแยกเก็บของเสียอันตรายที่อาจก่อปฏิกิริยาต่อกันออกจากกันเป็นสัดส่วน โดยต้องแสดงป้าย เครื่องหมาย และคำเตือนความเป็นอันตรายติดตั้งไว้ในบริเวณที่จัดเก็บของเสียอันตรายด้วย ส่วนภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุของเสียอันตราย ต้องมีสภาพมั่นคงแข็งแรงและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และต้องติดฉลากป้าย หรือเครื่องหมายแสดงความเป็นอันตราย โดยฉลากที่ติดภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ และไม่ได้ติดตรึงกับพื้น ต้องแสดงรายละเอียด ชื่อ และปริมาณของเสียอันตราย เลขที่ใบกำกับการณ์การขนส่งและชื่อผู้ก่อการให้เกิดคราบ และหน้าที่ที่จะต้องจัดทำบัญชีแสดงรายการของเสียอันตรายที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดหรือกำจัด ตามแบบ (สก.7) ที่กำหนดไว้ท้ายประกาศฉบับนี้ โดยต้องจัดทำในวันที่ทำการบำบัดหรือกำจัดในแต่ละวัน และต้องจัดเก็บไว้เป็นหลักฐานแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบ โดยเก็บไว้ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ทำการบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว และหน้าที่ที่จะต้องทำการบำบัดหรือกำจัดของเสียอันตรายตามกระบวนการหรือวิธีการที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น

ผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายที่ลักลอบนำของเสียอันตรายไปทิ้ง อันถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ของผู้ประกอบการบำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2550 ดังกล่าว ที่ออกตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548 โดยอาศัยอำนาจตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ซึ่งถือเป็นกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท⁶⁰

3.2.4 ความผิดของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย หากไม่สามารถสืบหาตัวผู้ที่ลักลอบนำของเสียอันตรายมาทิ้งไว้ในที่ดินของตนได้ เจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองอาจมี

⁶⁰ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 โดยมีได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่⁶¹ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ⁶² ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติถึงคำว่า “มีไว้ในครอบครอง” หมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และไม่ว่าจะเป็นการมีไว้เพื่อขายเพื่อขนส่ง เพื่อใช้ หรือเพื่อประการอื่นใดและรวมถึงการทิ้งอยู่หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย”⁶³ ดังนั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายประเภทของเสียเคมีวัตถุอันตรายจัดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ดังกล่าว แม้จะไม่ทราบถึงการลักลอบทิ้งก็ให้ถือว่ามีความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 โดยมีได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย ดังนั้น ประชาชนที่มีที่ดินซึ่งปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือเป็นที่ที่เป็นบ่อดินในสภาพร้าง ต้องระมัดระวังการถูกลักลอบนำของเสียอันตรายมาทิ้งไว้ในที่ดินของตน

องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่หลายๆ แห่ง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเพชร⁶⁴ ซึ่งได้ร่วมเฝ้าระวังปัญหาการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่าน Website ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2552 ให้ประชาชนที่เป็นเจ้าของที่ดินว่างเปล่าที่มีสภาพร้างไม่มีการใช้ประโยชน์หรือไม่มีผู้ดูแล ให้เฝ้าระวังการถูกลักลอบนำของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมมาทิ้งไว้ในที่ดินของตน ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวและไม่สามารถสืบหาตัวผู้กระทำความผิดได้ เจ้าของที่ดินอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 23 วรรคหนึ่ง ที่ห้ามมิให้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁵

⁶¹ มาตรา 23 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁶² มาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁶³ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

⁶⁴ “องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเพชร,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2553, จากฐานข้อมูล <http://www.kppobt.go.th/modules/news/index.php?mode=detail&id=20624>

⁶⁵ มาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

3.2.5 ความผิดของผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายตามกฎหมายอื่น

นอกจากความรับผิดของผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายยังมีความผิดตามกฎหมายอื่นอีก พิจารณาได้ดังนี้

3.2.5.1 ความผิดตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายในการอนุญาตให้จัดตั้งโรงงานและประกอบกิจการโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมได้ โดยทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน⁶⁶ ซึ่งในการจัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรม ให้เรียกว่า “การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย” หรือเรียกโดยย่อว่า “กนอ.”⁶⁷ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 23 แห่งและมีโรงงานในสังกัดทั้งสิ้นประมาณ 2,200 โรง⁶⁸ และให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดให้ได้มาซึ่งที่ดินที่เหมาะสมเพื่อจัดตั้งหรือขยายนิคมอุตสาหกรรม หรือเพื่อดำเนินธุรกิจอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับ กนอ. รวมทั้งการให้เช่า ให้เช่าซื้อ และขายอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ในนิคมอุตสาหกรรมหรือเพื่อประโยชน์แก่กิจการของนิคมอุตสาหกรรมโดยตรง⁶⁹ และให้สามารถร่วมดำเนินงานกับบุคคลอื่นได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งให้มีอำนาจกระทำการกิจการภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 6⁷⁰ ด้วย

⁶⁶มาตรา 41-42 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

⁶⁷มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

⁶⁸“การจัดการของเสียอันตรายในประเทศไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2553, จากฐานข้อมูล http://teenet.tei.or.th/DatabaseGIS/hazard_Manage_thai.html

⁶⁹มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

⁷⁰มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

“นิคมอุตสาหกรรม” ตามความหมายที่บัญญัติไว้ในบทนิยามตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง เขตอุตสาหกรรมทั่วไปหรือเขตอุตสาหกรรมส่งออก โดย “เขตอุตสาหกรรมทั่วไป” หมายความว่า เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม ส่วน “เขตอุตสาหกรรมส่งออก” หมายความว่า เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมการค้าหรือการบริการเพื่อส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมการค้าหรือการบริการเพื่อส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ⁷¹ นอกจากนี้ ยังมีการตราข้อบังคับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการร่วมดำเนินงานกับผู้ประกอบกิจการเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2550 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 23 (1) แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และข้อ 6 ของกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2548 ออกตามความพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า “นิคมอุตสาหกรรม” ว่าหมายถึง นิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ. ร่วมดำเนินงานกับเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) โดย “เขตอุตสาหกรรม” หมายความว่า เขตพื้นที่ที่จัดสรรไว้สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมเข้าป้อนอยู่รวมกันอย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีพื้นที่อุตสาหกรรม ตลอดจนระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอื่นที่จำเป็นให้แก่ผู้ประกอบการภายใต้การควบคุมและส่งเสริมตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และเป็นการดำเนินงานโดยภาคเอกชนที่ไม่ได้ร่วมดำเนินงานกับ กนอ. ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึง สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม และชุมชนอุตสาหกรรมด้วย⁷²

⁷¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

⁷² ข้อ 3 แห่งข้อบังคับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการร่วมดำเนินงานกับผู้ประกอบกิจการเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2550

ในส่วนของการประกอบกิจการโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมตามบทนิยามความหมายดังกล่าวข้างต้นที่หมายรวมถึง นิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ. ร่วมดำเนินงานกับเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) นั้นด้วย โดยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน⁷³ แต่การอนุญาตซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมาย⁷⁴ ซึ่งสำหรับการจัดการกับของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นในนิคมอุตสาหกรรมนั้น ได้มีการออกประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรมขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ที่ให้ผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สามารถกำหนดวิธีปฏิบัติด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่เป็นของเสียอันตรายที่เกิดจากโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมได้ โดยประกาศฉบับดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่า “สิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” โดยให้หมายความว่า ของเสียที่เกิดขึ้นภายในนิคมอุตสาหกรรมทั้งที่เป็นของเสียอันตรายและของเสียไม่อันตราย⁷⁵

โรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมเป็นผู้ก่อให้เกิดของเสียในรูปแบบต่างๆ ได้ ดังนั้นการนิคมอุตสาหกรรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมและจัดการกับของเสียที่เกิดขึ้น กล่าวคือ เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาเปิดดำเนินการในขั้นต้น การยื่นขอใบอนุญาตจัดตั้งโรงงานจึงต้องระบุถึงกระบวนการผลิต วัตถุดิบอันตรายที่ใช้ และประมาณการณากของเสียอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งมาตรการควบคุม จัดการและรายงานผลการดำเนินงานต่อ กนอ. หลังจากนั้น กนอ. จึงจะออกใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงงานได้ ซึ่งเมื่อจัดตั้งโรงงานได้แล้วทางโรงงานจะต้องจัดทำบัญชีรายงานประเภท และปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น และส่วนที่จัดเก็บไว้ในโรงงานต่อ กนอ. เป็นประจำทุกเดือน⁷⁶

⁷³ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

⁷⁴ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

⁷⁵ ข้อ 2 แห่งประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม

⁷⁶ เฟิงอ้าง.

บทบาทสำคัญของการนิคมอุตสาหกรรมในการกำกับดูแลโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในเขตการนิคมฯ ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในนิคมฯ นั้น คือ ให้การนิคมอุตสาหกรรมมีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม และผู้ใช้ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขหรือที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม⁷⁷ ดังนั้น การควบคุมดูแลให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมต้องจัดการของเสียอันตรายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม จึงเป็นหน้าที่ของการนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งแบ่งแยกพิจารณาถึงกรณีการกำจัดของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

(1) กรณีโรงงานภายในเขตนิคมอุตสาหกรรมรับผิดชอบบำบัดหรือกำจัดของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง

สำหรับกรณีดังกล่าว การพิจารณาถึงความรับผิดชอบของโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในเขตนิคมอุตสาหกรรมนั้น ต้องพิจารณาตามประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ซึ่งได้บัญญัติให้ผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดของเสียอันตราย ต้องดำเนินการยื่นขออนุญาตนำของเสียอันตรายออกจากโรงงานเป็นรายปี ภายในวันที่ 30 ธันวาคม ของทุกปี หรือภายใน 90 วัน นับจากวันที่แจ้งเริ่มประกอบอุตสาหกรรม หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงประเภทการประกอบกิจการ และต้องจัดทำใบกำกับการขนส่งทุกครั้งที่มีการนำของเสียอันตรายออกจากโรงงาน โดยต้องควบคุมให้มีการดำเนินการนำของเสียอันตรายไปยังสถานที่กำจัดที่ได้รับอนุญาต และต้องรับผิดชอบต่อเหตุใดๆ ที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อมทุกประการ และต้องรายงานผลการกำจัดของเสียอันตรายประจำปีให้สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมที่ผู้ประกอบการตั้งโรงงานอยู่ ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป⁷⁸ นอกจากนี้ประกาศฉบับดังกล่าวยังได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำจัดของเสียอันตรายของผู้ประกอบการใน

⁷⁷ มาตรา 10(4) แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

⁷⁸ ข้อ 3 แห่งประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม

นิคมอุตสาหกรรม ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ตามนัย ประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 29/2541 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม⁷⁹ ด้วย และหากเป็นกรณีที่โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในนิคมฯ กระทำการสำแดงข้อมูลในใบกำกับการขนส่งของเสียอันตรายอันเป็นเท็จ ให้เป็นหน้าที่ของการนิคมอุตสาหกรรมที่จะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป⁸⁰

การพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการกำจัดของเสียอันตรายของผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมนั้น ประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม ข้อ 6 ได้บัญญัติให้ดำเนินการภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจในการออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 ที่ออกตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ข้อ 13(3) ตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 อันเป็นบทบัญญัติในการควบคุมและกำกับดูแลการกำจัดหรือบำบัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วรวมถึงของเสียอันตรายที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้นประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 ฉบับดังกล่าวจึงให้มีผลบังคับใช้กับโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522⁸¹ ด้วย

ในการพิจารณาอนุญาตและควบคุมการนำของเสียอันตรายออกนอกบริเวณโรงงานของโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรม ตามนัยประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม ข้อ 3 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 อาศัยอำนาจตามความในข้อ 13(3) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ให้เป็นไปด้วยความเหมาะสมนั้น กรมโรงงาน

⁷⁹ข้อ 6 แห่งประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม

⁸⁰ข้อ 7 แห่งประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม

⁸¹สำนักบริหารจัดการกากอุตสาหกรรม, กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2552.

อุตสาหกรรมจึงได้มีหนังสือถึงผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในการขอให้การนิคมอุตสาหกรรมมีส่วนร่วมในการพิจารณาอนุญาต ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของการนิคมอุตสาหกรรมในการตรวจสอบกำกับดูแลโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมที่นำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกไปบำบัดหรือกำจัดนอกบริเวณโรงงาน และเป็นการป้องกันปัญหาการลักลอบทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้มีคำสั่งมอบอำนาจให้การนิคมอุตสาหกรรมเป็นผู้อนุญาตให้มีการนำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกบริเวณโรงงานได้ ทั้งนี้ตามคำสั่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ 182/2551 ลงวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2551 และคำสั่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ 196/2551 เรื่อง มอบหมายให้ผู้อำนวยการสำนักงานนิคมอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นผู้อนุญาตให้นำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกบริเวณโรงงาน (เพิ่มเติม) ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2551⁸²

ดังนั้น การที่โรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ภายในกำกับดูแลของการนิคมอุตสาหกรรมกระทำการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย กรณีจึงต้องบังคับความรับผิดชอบไปตามที่บัญญัติไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548⁸³ โดยผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท⁸⁴ ทั้งนี้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติให้การประกอบกิจการโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และตามข้อ 6 แห่งประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 25/2547 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ซึ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำจัดของเสียอันตรายของผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ตามนัยประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ 29/2541 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในนิคมอุตสาหกรรม นั้นเอง

สรุปกรณีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายที่เกิดขึ้น หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นการกระทำของโรงงานอุตสาหกรรมผู้ก่อกำเนิดหรือโรงงานอุตสาหกรรมผู้รับบำบัดหรือกำจัดของเสียอันตรายทั้งที่เป็นการลักลอบทิ้งภายในและภายนอกเขตการนิคมฯ กรณีต้องบังคับความรับผิดชอบไปตามที่บัญญัติ

⁸²เพิงอ้าง.

⁸³ข้อ 9 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

⁸⁴มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 อันถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติพื้นฐานที่สามารถบังคับควบคุมความรับผิดชอบกับโรงงานอุตสาหกรรมผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายได้⁸⁵ ดังนั้น โรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมผู้กระทำการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายดังกล่าว จึงต้องรับผิดชอบและต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท⁸⁶

(2) กรณีโรงงานภายในเขตนิคมอุตสาหกรรมจัดส่งของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นไปบำบัดหรือกำจัดยังระบบกำจัดของเสียรวมของการนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงนิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ. ร่วมดำเนินงานกับเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ⁸⁷

เมื่อพิจารณามาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ที่กำหนดหน้าที่ของการนิคมอุตสาหกรรมในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงานภายในนิคมอุตสาหกรรมว่า “ให้ กนอ. มีอำนาจกระทำการกิจการภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตาม มาตรา 6 อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง... (4) การควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการค้าเพื่อส่งออก ผู้ประกอบกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมหรือการประกอบการค้าเพื่อส่งออก และผู้ใช้ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายรวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขและที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม” ประกอบมาตรา 80 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่บัญญัติให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งมีระบบกำจัดของเสียเป็นของตนเอง มีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบกำจัดของเสียดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ซึ่งในกรณีนี้จึงหมายถึงการนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงนิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ. ร่วมดำเนินงานกับเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการ

⁸⁵ สำนักบริหารจัดการกากอุตสาหกรรม, กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2552.

⁸⁶ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

⁸⁷ ข้อ 3 แห่งข้อบังคับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการร่วมดำเนินงานกับผู้ประกอบกิจการเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2550

อุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจที่มีระบบกำจัดของเสียรวม และรับดำเนินการบำบัดหรือกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นจากโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในเขตนิคมอุตสาหกรรมนั้น การนิคมอุตสาหกรรมฯ ดังกล่าวจึงมีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมของตน โดยเฉพาะในเรื่องระบบกำจัดของเสียรวมที่โรงงานต่างๆ ภายในนิคมฯ ได้จัดส่งของเสียอันตรายมาบำบัดด้วยระบบกำจัดของเสียรวมของการนิคมฯ ทั้งนี้ให้เป็นหน้าที่ของการนิคมฯ ที่จะจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบกำจัดของเสียดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่ อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งด้วย โดยเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้รวบรวมรายงานส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษพิจารณาต่อไป⁸⁸

การนิคมอุตสาหกรรมฯ ดังกล่าวที่มีระบบกำจัดของเสียรวม และรับดำเนินการบำบัดหรือกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นจากโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในเขตนิคมอุตสาหกรรมนั้น จึงอยู่ในฐานะ “ผู้บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” ⁸⁹ ตามนัยประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่ให้ความหมายว่า “ผู้บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” หมายความว่า ผู้ประกอบกิจการโรงงานที่มีสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไว้ในครอบครอง ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับการขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547 และโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการคัดแยกหรือฝังกลบสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานลำดับที่ 105” ซึ่งเมื่อพิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับการขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547 ที่ให้ความหมายของคำว่าผู้ประกอบกิจการโรงงานที่มีสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไว้ในครอบครอง ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับการขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547 โดยบัญญัติไว้ว่า “ผู้เก็บรวบรวมบำบัดและกำจัดของเสียอันตราย” หมายความว่า ผู้มีไว้ในครอบครองของเสียอันตรายดังต่อไปนี้ (1) โรงงานปรับคุณภาพของเสียอันตรายรวม (2) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่ใช้แล้ว หรือของเสียจากโรงงานมาผลิตเป็นวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยผ่านกรรมวิธีการผลิตทางอุตสาหกรรม (3) โรงงานเผาของเสีย

⁸⁸ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม, (ศูนย์กฎหมายและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น. 124.

⁸⁹ ข้อ 3 แห่งประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ.2548

อันตราย (4) โรงงานกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ (5) โรงงานเก็บรวบรวมและกำจัดกากกัมมันตรังสี (6) สถานีขนถ่ายของเสียอันตราย (7) สถานที่เก็บรวบรวมของเสียอันตราย” ดังนั้น การนิคมอุตสาหกรรม ที่รวมถึงนิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ. ร่วมดำเนินงานกับเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจที่มีระบบกำจัดของเสียรวม และรับดำเนินการบำบัดหรือกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นจากโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในเขตนิคมอุตสาหกรรม ในฐานะ “ผู้บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” จึงต้องปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ด้วย

ดังนั้น หากมีกรณีที่การนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงนิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ. ร่วมดำเนินงานกับเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม และกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตราย ซึ่งต้องรับของเสียอันตรายมาบำบัดตามวิธีการที่ได้รับอนุญาต แต่กลับนำของเสียอันตรายดังกล่าวไปลักลอบทิ้งโดยไม่ผ่านการบำบัด จึงเป็นกรณีที่การนิคมอุตสาหกรรมฯ ผู้บำบัดและกำจัดของเสียอันตรายฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 ที่ออกตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในมาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จึงต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท⁹⁰

3.2.5.2 ความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

ความรับผิดชอบที่สามารถปรับใช้กับการลงโทษกรณีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายในที่สาธารณะได้ ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 กล่าวคือ ถือว่าการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายดังกล่าวเป็นกรณีการทิ้งสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา 4 ได้ให้นิยามคำว่า “สิ่งปฏิกูล” ให้รวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเป็นของโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็นด้วย⁹¹ ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น การลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจัดเป็นการทิ้งวัตถุอื่นใดตามความหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติรักษาความ

⁹⁰ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

⁹¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

สะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องกลิ่นเหม็นจากองค์ประกอบของของเสียอันตราย ดังนั้น ผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจึงถือว่าเป็นผู้ที่ทิ้งสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะ อันถือเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 31(2) และมาตรา 32 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท⁹²

จากการพิจารณาความหมายของคำว่า “ที่สาธารณะ” ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ที่สาธารณะหมายความว่า สาธารณะสมบัติของแผ่นดินนอกจากที่รกร้างว่างเปล่า และหมายความรวมถึงถนนและทางน้ำด้วย”⁹³ ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมักพบว่าการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายบริเวณริมถนนสาธารณะ เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2550 มีรายงานการลักลอบทิ้งของเหลวสีดำ ลักษณะเป็นของเหลวสีดำข้น มีกลิ่นเหม็นฉุนรุนแรง ณ บริเวณริมถนนคูขนานมอเตอร์เวย์ ช่วงโกลีนีคมอมตะนคร ตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 11 จุด⁹⁴ กรณีดังกล่าวถือเป็นการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายในที่สาธารณะ ซึ่งนอกจากจะสามารถปรับบทลงโทษตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ดังที่กล่าวข้างต้นได้แล้ว ยังสามารถปรับบทลงโทษตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 54 มาตรา 31(2) และ มาตรา 32 ได้อีกด้วย

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มิได้มีบทบัญญัติกรณีการทิ้งสิ่งปฏิกูลในที่ของเอกชนไว้ ดังนั้น หากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายในที่ดินของเอกชนที่มีใช่เป็นที่สาธารณะ ผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายในที่ดินของเอกชนดังกล่าว น่าจะไม่มีคามผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ฉบับนี้ แต่ก็น่าจะถือได้ว่าเป็นการเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

⁹² มาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

⁹³ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

⁹⁴ สำนักบริหารจัดการกากอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2552.

3.2.5.3 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

การลักลอบทิ้งของเสียอันตรายโดยการนำของเสียอันตรายดังกล่าว เข้าไปทิ้งในที่ดินของเอกชน ถือได้ว่าเป็นการเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองสิทธิทรัพย์สินของเขาโดยปกติสุข เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 362 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ⁹⁵

หากการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายดังกล่าวเกิดขึ้นในที่ดินของเอกชน โดยมีผู้ร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายดังกล่าวนั้นเป็นการเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นในเวลากลางคืน ผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายต้องรับโทษหนักขึ้น กล่าวคือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁹⁶

3.3 หลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย

ในเบื้องต้น การพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย คงจะต้องพิจารณาจากอำนาจในการฟ้องคดีก่อนเป็นลำดับแรก ซึ่งบุคคลที่จะมีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้วางหลักให้พนักงานอัยการ หรือ ผู้เสียหาย เป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล ดังนั้น ผู้ที่จะมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล จึงต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 เท่านั้น สำหรับประเทศไทยซึ่งยังมิได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความผิดต่อสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น การดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายอันถือเป็นการกระทำความผิดต่อสิ่งแวดล้อมประเภทหนึ่งนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักในการดำเนินคดีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก ซึ่งต้องพิจารณาถึงอำนาจฟ้องของผู้เสียหายและหลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย ซึ่งโดยหลักการผู้เสียหายสามารถที่จะเริ่มดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง โดยการฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองโดยตรง หรืออาจจะใช้วิธีการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ แต่การฟ้องคดีด้วยตนเองหรือการร้องทุกข์ดังกล่าว ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของการเป็นผู้เสียหาย กล่าวคือ บุคคลที่จะเป็นผู้เสียหายนั้น จะต้องเป็นผู้เสียหายตามที่บัญญัติไว้ในบทนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁹⁵ มาตรา 362 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

⁹⁶ มาตรา 365 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 2(4) ซึ่งได้ให้นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 4, 5 และ 6”⁹⁷ กล่าวคือ บุคคลที่จะเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาได้นั้น จะต้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง โดยในการดำเนินคดีอาญานั้น แบ่งหลักเกณฑ์ออกเป็นการดำเนิน คดีอาญาโดยผู้เสียหายและการดำเนินคดีโดยรัฐ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 การดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย

ในกรณีที่บุคคลได้รับผลกระทบโดยตรง หรือความเป็นอยู่ถูกรบกวนกระเทือน⁹⁸ เนื่องจากการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย หรือประชาชนผู้พบเห็นการกระทำผิด⁹⁹ บุคคลดังกล่าวถือเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) ซึ่งสามารถฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองได้โดยทำคำฟ้องเป็นหนังสือและยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ¹⁰⁰ เมื่อศาลได้รับคำฟ้องแล้ว ศาลจะต้องพิจารณาก่อนเป็นอันดับแรกว่าคำฟ้องนั้นถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ การพิจารณาว่าเป็นคำฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ศาลจะพิจารณาจากคำฟ้องนั้นว่าได้ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ และเป็นคำฟ้องที่บรรยายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกระทำของจำเลยที่ผิดกฎหมาย และมีข้อเท็จจริงที่จำเลยเข้าใจว่าตนต้องรับผิดชอบด้วยเรื่องอะไรหรือไม่ ต่อมาศาลจะพิจารณาว่าเป็นคำฟ้องที่ได้ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือไม่ และเป็นคำฟ้องที่ได้ยื่นภายในอายุความหรือไม่ หรือต้องห้ามมิให้ฟ้องตามกฎหมายหรือไม่ เช่น เป็นฟ้องซ้อน หรือ ฟ้องซ้ำ เป็นต้น เมื่อศาลได้ตรวจคำฟ้องแล้วพบว่า เป็นคำฟ้องที่ถูกต้อง ศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาจากพยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอว่าพอจะเชื่อได้หรือไม่ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด หากไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะทำให้ศาลเห็นได้ว่าจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ถือว่าคดีไม่มีมูล ให้ศาลพิพากษายกฟ้องได้ แต่หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าน่าเชื่อว่าคดีมีมูลที่จะดำเนินการในชั้นศาลต่อไปได้ ศาลจะประทับฟ้องซึ่งมีผลทำให้คดีอยู่ในการพิจารณาของศาล ซึ่งผู้เสียหายจะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้

⁹⁷มาตรา 2(4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁹⁸มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

⁹⁹มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

¹⁰⁰มาตรา 22 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง เมื่อศาลได้พิจารณาจากพยานหลักฐานแล้วเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงศาลก็จะสั่งลงโทษจำเลย แต่หากโจทก์ไม่สามารถนำสืบให้ศาลเห็นได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ศาลก็จะมีคำสั่งยกฟ้อง ซึ่งหากคดีใดที่ศาลพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว จะมีผลทำให้ไม่สามารถยื่นฟ้องจำเลยในความผิดเดียวกันนั้นได้อีก เพราะถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง¹⁰¹ การนำคดีกลับมาฟ้องใหม่ให้ถือเป็นการฟ้องซ้ำ โดยหลักการเรื่องฟ้องซ้ำในคดีอาญา เป็นการที่กฎหมายปิดปากโจทก์มิให้กลับมาฟ้องจำเลยคนเดิมสำหรับการกระทำความผิดเดียวกันอีก ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวเป็นหลักสากลที่ว่าจำเลยไม่ควรถูกพิจารณาในการกระทำผิดครั้งเดียวถึงสองครั้ง¹⁰² ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลได้รับความลำบาก ยุ่งยาก เดือดร้อนซ้ำสองสำหรับการกระทำครั้งเดียวของตน ดังนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) จึงบัญญัติให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป เมื่อ “มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง” อันเป็นการสอดคล้องกับหลักสากลซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า not twice for the same¹⁰³

นอกจากนี้ในคดีที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องผู้ถูกลอบทิ้งของเสียอันตรายเป็นจำเลยต่อศาลไว้ก่อนแล้ว ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย หรือความเป็นอยู่ถูกรบกวนกระเทือน¹⁰⁴ เนื่องจากการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย หรือประชาชนผู้พบเห็นการกระทำความผิด¹⁰⁵ จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในระยะเวลาใดระหว่างการพิจารณาก็ได้ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาคดีนั้น¹⁰⁶ แต่ในทางกลับกันหากพนักงานอัยการจะร้องขอเข้า

¹⁰¹ มาตรา 39(4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹⁰² โสภณ รัตนกร, คำอธิบายพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2547), น. 219.

¹⁰³ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณาพร้อมด้วยคำอธิบายมาตราที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 25, 26, 27, 28, 29 (เฉพาะชั้นตอนก่อนการพิจารณา), พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์, 2551), น.169.

¹⁰⁴ มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

¹⁰⁵ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

¹⁰⁶ มาตรา 30 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหาย ก็สามารถยื่นคำร้องในระยะเวลาใดก็ได้ก่อนคดีเสร็จเด็ดขาด หากเป็นคดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัว¹⁰⁷ กล่าวคือเป็นคดีอาญาแผ่นดินนั่นเอง ซึ่งการเข้าเป็นโจทก์ร่วมของผู้เสียหายจะอาศัยคำฟ้องของพนักงานอัยการเป็นหลัก และผู้เสียหายจะขอแก้ไขคำฟ้องของพนักงานอัยการไม่ได้ แม้ว่าในคำฟ้องของพนักงานอัยการนั้นจะมีความบกพร่อง จนอาจเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องหรือลงโทษจำเลยเบาไป โจทก์ร่วมต้องรับผลแห่งความบกพร่องนั้นด้วย นอกจากนั้นเมื่อศาลอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการแล้ว กฎหมายตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีอาญาในเรื่องเดียวกันนั้นเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหาก แม้ว่าการที่ผู้เสียหายจะฟ้องใหม่นี้จะเป็นคนละฐานความผิดกับฟ้องเดิมก็ตาม

3.3.2 การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

การลักลอบทิ้งของเสียอันตราย ถือเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษ ส่งผลกระทบให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ตลอดจนกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม ดังนั้น โดยหลักแล้วประเทศต่างๆ จึงให้รัฐมีหน้าที่หลักในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิด¹⁰⁸ ทั้งนี้เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดไปลงโทษตามกฎหมาย สำหรับประเทศไทยนั้นการดำเนินคดีอาญาในความผิดต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก เว้นแต่บุคคลใดได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจากการกระทำความผิด กฎหมายจึงอนุญาตให้บุคคลนั้นมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.3.2.1 การร้องทุกข์โดยผู้เสียหาย

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยหลักแล้วเป็นการดำเนินคดีและสั่งฟ้องโดยพนักงานอัยการ แต่การที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลจะต้องมีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา โดยต้องมีการร้องทุกข์หรือ

¹⁰⁷ มาตรา 31 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹⁰⁸ อัญชัญ พงษ์ประดิษฐ์, “บทบาทของประชาชนในการดำเนินคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น. 1.

กล่าวโทษโดยผู้เสียหายหรือผู้อื่นที่พบเห็นการกระทำความผิด¹⁰⁹ ทั้งนี้เพื่อขอให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายอันถือเป็นการเริ่มการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด อันจะทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงต่างๆ ทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิด¹¹⁰ และทำความเข้าใจพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ¹¹¹ ยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ในการร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมนั้นผู้ที่จะสามารถร้องทุกข์ได้ต้องเป็นผู้เสียหาย ซึ่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่อาศัยอยู่ใกล้ชิดหรือติดต่อกับโรงงานที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือบุคคลซึ่งความเป็นอยู่ถูกรบกวนกระเทือนเนื่องจากการกระทำความผิด ให้มีฐานะเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา¹¹² ซึ่งทำให้มีอำนาจทำคำร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ได้ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้ชิดกับบริเวณที่มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายนั้น สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการตรวจตราการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ก็ได้บัญญัติให้สิทธิแก่ประชาชนที่พบเห็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีการดำเนินการตามกฎหมายต่อไปได้เช่นเดียวกัน โดยให้ถือว่าประชาชนผู้พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹¹³

เมื่อเจ้าพนักงานได้รับแจ้งความแล้ว จะต้องรีบดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทันทีโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้เนื่องจากในกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของเจ้าพนักงาน ในกรณีที่เจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไว้เป็นการพิเศษ กล่าวคือ หากพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแจ้งความจากประชาชนแล้ว มิได้ดำเนินการใดๆ ตามกฎหมาย กฎหมายกำหนดให้พนักงานเหล่านี้ต้องได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามที่มี

¹⁰⁹ มาตรา 120-124 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹⁰ มาตรา 131 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹¹ มาตรา 140-142 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹² มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

¹¹³ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

การแจ้งความนั้นด้วย¹¹⁴ โดยผู้เสียหายอาจจะใช้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาโดยการฟ้องคดีด้วยตนเอง หรือผู้เสียหายอาจจะใช้วิธีการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ กล่าวคือ จะต้องเป็นการร้องทุกข์โดยผู้เสียหายโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ¹¹⁵ ซึ่งความผิดนั้นจะเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดต่อแผ่นดิน ผู้เสียหายก็มีอำนาจทำคำร้องทุกข์ได้ แต่หากเป็นความผิดต่อแผ่นดิน บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายก็สามารถที่จะกล่าวโทษการกระทำความผิดนั้นต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้กระทำความผิดขึ้น¹¹⁶ และเมื่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์¹¹⁷ ได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องดำเนินการให้มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวน¹¹⁸ ต่อไป

3.3.2.2 การกล่าวโทษโดยบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหาย

การกล่าวโทษสามารถกระทำได้โดยบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหาย ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (8) ได้บัญญัติให้บุคคลซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะร้องเรียนกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และนอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อันถือเป็นกฎหมายแม่บทที่มีบทบัญญัติในการพิทักษ์รักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อรับรองสิทธิของประชาชนทั่วไปในการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ให้สิทธิประชาชนสามารถร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานในกรณีที่ได้พบเห็นการกระทำใดๆ อันเป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ¹¹⁹ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐประสงค์ให้ประชาชนผู้พบเห็นการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายมีสิทธิในการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน เพื่อให้เจ้าพนักงาน

¹¹⁴ มาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

¹¹⁵ มาตรา 2 (7) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹⁶ มาตรา 2 (8) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹⁷ มาตรา 124 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹⁸ มาตรา 2 (6) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹⁹ มาตรา 6 (3) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

ดำเนินการฟ้องร้องคดีต่อผู้กระทำความผิดต่อไป การร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำความผิดตามที่ได้บัญญัติไว้นี้ ถือเป็นกาให้โอกาสแก่ประชาชนที่จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ อันจะเป็นหนทางหนึ่งในการเฝ้าระวังสอดส่องดูแลมิให้มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายในบริเวณพื้นที่ต่างๆ ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกในการผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้การกล่าวโทษผู้กระทำความผิด ยังสามารถกระทำโดยหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และกรมควบคุมมลพิษ โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมถือเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมในด้านการจัดการกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย ซึ่งต้องให้ความเข้มงวดในการกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง ดังนั้น จึงได้กำหนดแผนการดำเนินงานกรณีพบผู้กระทำผิด โดยให้ถือเป็นภารกิจสำคัญในการตรวจพิสูจน์และรวบรวมหลักฐาน เพื่อร้องทุกข์กล่าวโทษต่อผู้กระทำความผิดโดยด่วนเพื่อมิให้เกินอายุความ และดำเนินคดีตามกฎหมายต่อผู้กระทำผิดให้ถึงที่สุดต่อไป โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมยังได้จัดทำแผนประชาสัมพันธ์ กรณีที่ประชาชนพบเห็นผู้กระทำความผิดขณะลักลอบทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากอุตสาหกรรม โดยให้ดำเนินการจด/จำหน่ายเลขทะเบียนรถยนต์ หรือหมายเลขอ้างอิงข้างตัวรถ รวมถึงลักษณะ และสีของรถเท่าที่ทำได้และถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐาน รวมทั้งแจ้งตำรวจทางหลวง หรือตำรวจท้องที่ใกล้เคียงและส่งหลักฐานมาที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด หรือ ศูนย์วิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมโรงงาน หรือกรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยประชาชนทั่วไปที่พบเห็นการกระทำความผิดให้สามารถแจ้งข้อมูลและได้รับส่วนแบ่งเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับแล้ว ในอัตราประมาณ 15-20 % ของเงินค่าปรับ ตามระเบียบกรมโรงงานอุตสาหกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์การแบ่งจ่ายเงินสินบนรางวัล และเงินค่าใช้จ่ายจากเงินค่าปรับทางอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2548 และระเบียบกรมโรงงานอุตสาหกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแบ่งจ่ายเงินสินบนรางวัลและเงินค่าใช้จ่ายจากเงินค่าปรับทางอาญา พ.ศ.2547¹²⁰

สำหรับการดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมนั้น การพิจารณาในเรื่องการร้องทุกข์กล่าวโทษกับผู้กระทำความผิดเพื่อนำไปสู่การดำเนินคดีอาญา อันจะเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการป้องปรามมิให้มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายได้อย่างมี

¹²⁰“แผนปฎิร่วมเฝ้าระวังการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2553, จากฐานข้อมูล ศูนย์วิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมโรงงานภาคตะวันออก สำนักวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. www.diw.go.th

ประสิทธิภาพนั้น ได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550¹²¹ โดยเหตุผลที่สมควรให้มีระเบียบกำหนดมาตรการและวิธีการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการละเมิดกฎหมาย และการแก้ไขเยียวยาความเสียหายเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้โดยเฉพาะในเรื่องการร้องทุกข์กล่าวโทษและการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด ซึ่งได้มีการบัญญัติไว้ใน หมวด 4 เรื่องการประสานงานคดี ส่วนที่ 1 การประสานงานในชั้นสอบสวน โดยมาตรา 17 ได้บัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ในการเร่งรัดติดตามการดำเนินคดีในชั้นสอบสวนคดีอาญา ให้เป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวคือ ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และไม่ปรากฏผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามกฎหมายภายในเจ็ดวัน ให้กรมควบคุมมลพิษดำเนินการกล่าวโทษตามกฎหมายโดยไม่ชักช้า¹²²

โดยสรุปแล้ว การกล่าวโทษกรณีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมนั้น จะดำเนินการโดยบุคคลใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรง ซึ่งโดยหลักแล้วเป็นภารกิจของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ในการร้องทุกข์กล่าวโทษ แต่หากไม่ปรากฏผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามกฎหมายภายในเจ็ดวัน ให้กรมควบคุมมลพิษดำเนินการกล่าวโทษตามกฎหมายโดยไม่ชักช้า และหลังจากมีการกล่าวโทษแล้ว พนักงานสอบสวนจึงจะทำการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน และส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องคดีอาญาต่อศาลต่อไป

¹²¹“ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550,” สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2553, จากฐานข้อมูล http://www.pcd.go.th/Info_serv/reg_minister.html

¹²²ข้อ 11 และข้อ 17(1) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550

3.3.2.3 การสอบสวน

อำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวน และดำเนินคดีอาญาในความผิดจากการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย มีองค์การสอบสวนผู้รับผิดชอบซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) การสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

โดยหลักแล้วพนักงานสอบสวนจะสอบสวนคดีได้ ต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ กล่าวคือ เป็นเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน¹²³ ซึ่งการร่วมมือในการดำเนินคดีอาญาของไทย ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ก่อมลพิษหรือในคดีอาญาโดยทั่วไป จะมีรูปแบบการดำเนินคดีเป็นอย่างเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อเกิดความผิดขึ้นแล้ว พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะเป็นผู้ทำหน้าที่สืบสวนความผิดนั้น¹²⁴ เมื่อได้ข้อมูลว่าผู้กระทำความผิดเป็นใคร มีพยานหลักฐานอยู่ที่ใด ก็เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการทั้งหลายอื่นเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ¹²⁵

นอกจากนี้ ในชั้นสืบสวนหรือตรวจตราเพื่อจะให้ทราบได้ว่าการปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 35 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจเข้าไปในโรงงาน สถานที่ หรือยานพาหนะที่มีเหตุควรสงสัยเพื่อตรวจสอบสภาพโรงงาน อาคาร สถานที่หรือยานพาหนะที่อาจเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้¹²⁶ หรือตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 82 กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจเข้าไปในอาคารสถานที่และเขตที่ตั้งของแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อตรวจสอบสภาพการทำงานของระบบกำจัด

¹²³ มาตรา 2 (6) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹²⁴ มาตรา 17 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹²⁵ มาตรา 2 (11) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹²⁶ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ของเสีย เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งมลพิษหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้¹²⁷ แต่การเข้าไปตรวจสอบดังกล่าวไม่ใช่การเข้าไปค้นเพื่อหาหลักฐานในคดีอาญา ดังเช่นการเข้าไปค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 – 93¹²⁸ แต่หากในการตรวจสอบนั้น เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษได้ตรวจพบการกระทำความผิดก็จะมีอำนาจในการออกคำสั่งเป็นหนังสือให้จัดการแก้ไข ซึ่งถือเป็นการออกคำสั่งทางปกครอง หากไม่ปฏิบัติตาม จะดำเนินการส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป¹²⁹ และหากพบว่าการปล่อยทิ้งมลพิษมีแหล่งปล่อยมาจากโรงงานอุตสาหกรรม เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ต่อไป หากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน ให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ได้¹³⁰

(2) การสอบสวนโดยกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.)

นอกจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวนความผิดอาญา ซึ่งได้เกิดในเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะเอาตัวผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายมาฟ้องลงโทษแล้ว กรมโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรม ยังมีนโยบายในการพิจารณาประเด็นการส่งฟ้องดำเนินคดีกับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายที่สำคัญอีก กล่าวคือนโยบายที่ให้ถือว่าคดีการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายดังกล่าว เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอย่างอุกอาจ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง ซึ่งหากมีการร้องทุกข์กล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้ก่อนแล้ว กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีนโยบายเห็นสมควรให้มีการทำหนังสือถึงผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ขอความอนุเคราะห์ให้โอนคดี หรือมอบหมายให้

¹²⁷ มาตรา 82(1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

¹²⁸ ณรงค์ ใจหาญ, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 5, น. 39.

¹²⁹ เพิ่งอ้าง, น. 39.

¹³⁰ มาตรา 82(2) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) กองบัญชาการสอบสวนกลาง เข้าร่วมสืบสวนคดี เนื่องจากเป็นหน่วยงานสืบสวนที่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน¹³¹ ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการจับกุมดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือหากยังไม่มี การดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษไว้ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมโรงงานอุตสาหกรรมก็สามารถร้องทุกข์กล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) ได้เองโดยตรง

สำหรับกรณีการร้องขอจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ให้โอนคดีจากพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบในท้องที่ที่มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย มายังกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการสอบสวนดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ซึ่งการย้ายมาสังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางก็สืบเนื่องมาจากนโยบายปฏิรูประบบราชการโดยรวมที่มีการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม ทั้งระบบ กรมตำรวจซึ่งเดิมสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้เปลี่ยนแปลงเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และขึ้นระบบการบังคับบัญชาโดยตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยมีการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตำรวจมาชำระและตราขึ้นเป็น พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ และได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการหน่วยงานระดับกองบัญชาการ และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการระดับกองบังคับการ เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจาก “กองตำรวจป่าไม้” มาเป็น “กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” มีอำนาจหน้าที่หลักในการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทั่วราชอาณาจักร และสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามตัวบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับคดีอาญา รวมทั้งปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย¹³²

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบ่งหน่วยงานภายในออกเป็นฝ่ายอำนวยการ กองกำกับการ 1 บก.ปทส. กองกำกับการ 2 บก.ปทส. กองกำกับการ 3 บก.ปทส. กลุ่มงานสอบสวน งานเทคโนโลยีสารสนเทศ และกลุ่มงาน

¹³¹ สำนักบริหารจัดการกากอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2552.

¹³² “กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2553, จากฐานข้อมูล <http://www.forest.police.go.th>

ป้องกันปราบปราม โดยสำหรับกลุ่มงานสอบสวนนั้นมีความจำเป็นที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสอบสวนการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร โดยปฏิบัติหน้าที่ พิจารณา ศึกษา ค้นคว้ากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการรับแจ้ง ความร้องทุกข์ และสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นในความรับผิดชอบของกองบังคับการ เป็นที่ปรึกษา ดำเนินการเร่งรัด ประสานงานและติดตามประเมินผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางคดี การรายงานการดำเนินการทางคดีตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา งานธุรการ งานสอบสวน การควบคุม ผู้ต้องหา ผู้ต้องกักขังและข้าราชการต้องโทษทางวินัย

ดังนั้น กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย เมื่อมีการร้องขอจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมให้โอนคดีจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในท้องที่ที่มีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย มายังกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือมีการร้องทุกข์กล่าวโทษมายังกองบังคับการปราบปราม การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง

(3) การสอบสวนโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ

นอกจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งรับผิดชอบการสอบสวนคดีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย โดยการร้องขอโอนคดี ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือมีการร้องทุกข์กล่าวโทษมายังกองบังคับการปราบปรามการ กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรงแล้วนั้น ยังมีอีกหน่วยงานหนึ่งที่มี กฎหมายให้อำนาจสอบสวนคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 กล่าวคือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ DSI (Department of Special Investigation) ซึ่ง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้อำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ได้บัญญัติถึงประเภทของคดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ได้แก่ คดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ซึ่ง

จะต้องมีเงื่อนไขต่อไปนี้ครบถ้วน¹³³ กล่าวคือ ต้องเป็นความผิดทางอาญาตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 หรือที่จะกำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) ก็ได้ และลักษณะของคดีต้องมีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ หรือเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ หรือเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน อย่างหนึ่งอย่างใด และต้องมีรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามที่ กคพ. กำหนดตามมาตรา 10(2) ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 10 วรรคท้าย และต่อมา กคพ. ก็ได้ออกประกาศ กคพ. เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. ดังกล่าวได้กำหนดให้คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่จะเข้าสู่คดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) จะต้องมีความละเอียดตามที่กำหนดไว้ในข้อที่ 18 ตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. กล่าวคือ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. ที่จะถือว่ามีความผิดของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้นั้น ได้กำหนดให้แต่เฉพาะความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 98 เฉพาะกรณีที่ทำในเนื้อที่เกินกว่า 50 ไร่ขึ้นไป และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535¹³⁴ เท่านั้นที่จะถือว่ามีความผิดของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งคดีลักษณะของเสียอันตรายไม่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เงื่อนไขดังกล่าว ดังนั้นกรมสอบสวนคดีพิเศษจึงไม่มีอำนาจสอบสวนตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1)

¹³³ ธานีศ เกศพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค 1-2 (มาตรา 2-157) เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 6 (2551), น. 138.

¹³⁴ ข้อ 18 บัญชีท้ายประกาศ กคพ. ออกตามความในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

อย่างไรก็ตาม กรมสอบสวนคดีพิเศษ อาจมีอำนาจสอบสวนคดีความผิดจากการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายได้ หากเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) กล่าวคือ¹³⁵ หากเป็นคดีอาญาที่จัดเข้าตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) นั้น เป็นคดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ตามที่ กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการเท่าที่มีอยู่ ในข้อนี้หมายความว่า แม้จะมีใช้คดีอาญาตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ หรือที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ก็ตาม แต่หาก กคพ. เห็นว่าคดีอาญาเรื่องใดก็ตามมีเหตุผลสมควรกำหนดให้เป็นคดีพิเศษ กคพ. โดยมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่อาจมีมติให้คดีเรื่องนั้นเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) ก็ได้ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

(3.1) เมื่อมีคำร้องขอต่อ กคพ. โดยไม่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามประกาศ กคพ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งกำหนดให้กรรมการคดีพิเศษ หรือผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ มีอำนาจร้องขอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ¹³⁶ ได้ โดยคำร้องขอเพื่อให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษอย่างน้อยจะต้องมีรายละเอียด¹³⁷ เกี่ยวกับชื่อ และที่อยู่ผู้ร้องขอ ลักษณะและพฤติการณ์ของการกระทำความผิด พร้อมพยานหลักฐาน หรืออ้างพยานหลักฐาน ความเสียหายที่ได้รับ (ถ้ามี) ชื่อผู้กระทำความผิด (ถ้ามี) เหตุผลที่ยื่นคำร้องขอ ได้เคยมีการร้องทุกข์กล่าวโทษ ยื่นคำร้องขอ หรือฟ้องคดีมาก่อนหรือไม่ ผลเป็นประการใด และลายมือชื่อผู้ร้องขอ

คำร้องขอและเอกสารประกอบการร้องขอ ให้ทำเป็นภาษาไทยหรือแปลเป็นภาษาไทยที่ได้รับรองความถูกต้องแล้ว ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ เว้นแต่ในกรณีที่กรรมการคดีพิเศษเป็นผู้ร้องขอ เมื่อกรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับคำร้องขอแล้ว ให้ส่งคำร้องขอดังกล่าวไปยังคณะอนุกรรมการ และให้ประธานคณะอนุกรรมการจัดให้มีการประชุมเพื่อ

¹³⁵ ฐานิส เกศพิทักษ์, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 133, น. 138-139.

¹³⁶ ข้อ 4 แห่งประกาศ กคพ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

¹³⁷ ข้อ 5 แห่งประกาศ กคพ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ดำเนินการเรื่องดังกล่าวโดยเร็ว ก่อนส่งคำร้องไปยังคณะกรรมการ หากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเห็นว่า ข้อมูล ข้อเท็จจริงยังไม่ชัดเจนเพียงพอ จะสั่งให้ทำการสืบสวนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนก็ได้¹³⁸ เมื่อได้รับคำร้องขอแล้ว ให้คณะกรรมการพิจารณา คำร้องขอโดยเร็ว และให้คณะกรรมการมีความเห็นประกอบการพิจารณาด้วยว่าสมควรที่ กคพ. จะมีมติให้คดีความผิดทางอาญานั้นเป็นคดีพิเศษหรือไม่ประการใด โดยให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษนำเรื่องเข้าสู่วาระการประชุมกคพ. เพื่อพิจารณาต่อไป (โดยการประชุมคณะกรรมการต้องมีอนุกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนอนุกรรมการทั้งหมด การลงมติของที่ประชุม คณะอนุกรรมการให้ถือเสียงข้างมาก อนุกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด ซึ่ง คณะอนุกรรมการดังกล่าวได้รับการแต่งตั้งจาก กคพ. คณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกิน 5 คน โดยมีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษระดับ 9 ขึ้นไปเป็นประธานอนุกรรมการและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษระดับ 8 ขึ้นไปเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ) เมื่อ กคพ. มีมติเป็นประการใดแล้ว ให้อธิบดีมีมติแจ้งผู้ร้องขอทราบถึงมติดังกล่าวภายในกำหนดเวลา 7 วันทำการ นับแต่วันที่ กคพ. มีมติ¹³⁹

ในกรณีการกรมการคดีพิเศษเป็นผู้ร้องขอ ให้ส่งเรื่องหรือแจ้งให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษทราบก่อนวันประชุมกคพ. อย่างน้อย 3 วันทำการ และให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษนำเรื่องเข้าสู่วาระการประชุมกคพ. เพื่อพิจารณาต่อไป เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนหรือเป็นเรื่องสำคัญที่อาจมีผลกระทบต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ กรรมการคดีพิเศษอาจเสนอให้พิจารณาในวันประชุมกคพ. ก็ได้ ซึ่งในกรณีที่ กคพ. เคยมีมติไม่รับเรื่องใดเป็นคดีพิเศษแล้ว ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องขอที่ยื่นคำร้องขอใหม่ได้อีก หากผู้ร้องขอได้แสดงให้เห็นว่ามีเหตุผลหรือข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเป็นเหตุให้สมควรจะทบทวนมติเดิม ในกรณีที่มิใช่ข้อสงสัยว่า ผู้ร้องขอเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอหรือไม่ ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ชี้ขาด¹⁴⁰

¹³⁸ ข้อ 6-8 แห่งประกาศ กคพ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

¹³⁹ ข้อ 9-11 แห่งประกาศ กคพ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

¹⁴⁰ ข้อ 12-14 แห่งประกาศ กคพ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

(3.2) เมื่อมีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และมีการยื่นคำร้องขอต่อ กคพ. เพื่อขอให้เป็นคดีพิเศษ ในกรณีที่มีการร้องทุกข์ กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วต่อมามีการไปยื่นคำร้องขอต่อ กคพ. ซึ่งจะต้องมีการยื่นคำร้องขอและ กคพ. มีมติรับเป็นคดีพิเศษ เช่นเดียวกับที่ระบุไว้ในข้อ ก) ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษแจ้งพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้นโดยเร็ว และให้มีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษภายใน 3 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง เมื่อได้มีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้ว ให้มีการหารือเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ ระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้รับผิดชอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนต่อจากพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้น¹⁴¹

การประสานความร่วมมือระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีความจำเป็นในเรื่องการจับ การค้น การควบคุม การขัง การปล่อยตัวชั่วคราว การเปรียบเทียบปรับ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ การเก็บรักษา หรือจัดการของกลาง การสืบสวนสอบสวน หรือการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่สามารถดำเนินการเองได้โดยลำพัง ก็ให้ประสานขอความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการร้องขอให้ความร่วมมือตามที่ได้รับการร้องขอด้วย และให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐให้ความร่วมมือในการสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองดูแล รวมถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารโดยตรง หรือการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารหรือความร่วมมือในการสนับสนุนอื่นใดเพื่อใช้ในการสืบสวนสอบสวน หรือป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษตามที่ได้รับการร้องขอจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ นอกจากนี้ยังให้หน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนการดำเนินการที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ ในเรื่องการสนธิกำลังบุคลากร สถานที่

¹⁴¹ ข้อ 5 วรรคสอง แห่งข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2547

วัสดุอุปกรณ์ อาวุธยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะ และการดำเนินการอื่นใดตามที่กรมสอบสวนคดีพิเศษร้องขอ¹⁴²

ในกรณีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษกับหน่วยงานอื่นของรัฐปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของหน่วยงานนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสืบสวนสอบสวนหรือป้องกันปราบปรามการกระทำผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษ เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และหน่วยงานอื่นของรัฐอาจดำเนินการทำบันทึกความตกลงเพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน การสนับสนุนการดำเนินการ การประสานราชการ และการดำเนินการอื่นใด¹⁴³ เมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ได้ดำเนินการสอบสวนคดีการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย ตามที่มีผู้ร้องขอและ กคพ. รับเป็นคดีพิเศษแล้ว ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสรุปสำนวนส่งให้กับพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 ถึงมาตรา 143 ต่อไป

3.3.3 การเลิกคดีด้วยการเปรียบเทียบปรับ¹⁴⁴

การเปรียบเทียบคดีเป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญาที่กฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานที่จะกระทำให้คดีอาญาบางประเภทซึ่งกฎหมายกำหนดให้เปรียบเทียบได้ยุติเลิกกันไป ก่อนที่จะถึงกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลเพื่อมิให้คดีต้องขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้การเปรียบเทียบคดีจึงถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการแบ่งเบาภาระที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลอย่างมาก และมีการเปรียบเทียบคดีโดยถูกต้องตามวิธีการที่กำหนดไว้ ก็จะทำให้คดีอาญานั้นๆ เลิกกันไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ซึ่งเป็นผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(3) โดยในการ

¹⁴² ข้อ 7 แห่งข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2547

¹⁴³ ข้อ 8 แห่งข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2547

¹⁴⁴ มาตรา 39(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นี้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้เกิดแนวคิดที่จะทำให้การกระทำความผิดตามกฎหมายโรงงานสามารถเปรียบเทียบปรับได้ เพราะเห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวไม่ใช่คดีอาชญากรรมที่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมโดยตรง แต่ถือเป็นเพียงการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายโรงงานเท่านั้น ประโยชน์ที่จะได้รับการเปรียบเทียบปรับ คือ สามารถลดขั้นตอนและภาระการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐ และรัฐมีรายได้จากเงินค่าปรับ¹⁴⁵

ความผิดของผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกินสองแสนบาท และไม่มีโทษจำคุกนั้น เมื่อผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายยอมเสียค่าปรับสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา คดีอาญาก็เป็นอันเลิกกัน¹⁴⁶ และทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป¹⁴⁷ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบคดีได้โดยคณะกรรมการเปรียบเทียบ หรือโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้

3.3.3.1 การเปรียบเทียบคดีโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบ

คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีต้องเป็นผู้ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายจำนวน 3 คน อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ซึ่งหากคณะกรรมการเปรียบเทียบเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรถูกฟ้องร้องหรือรับโทษถึงจำคุก และผู้ต้องหาได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวัน ให้ถือว่าคดีเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องและบัญญัติให้สามารถเปรียบเทียบคดีได้โดยคณะกรรมการเปรียบเทียบ ดังนี้

1) การเปรียบเทียบคดีโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535¹⁴⁸

เมื่อพิจารณาถึงการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายอันถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 45 ที่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสน

¹⁴⁵วิฑูรย์ สิมะโชติกส์, กฎหมายอุตสาหกรรม พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท., 2544), น. 230.

¹⁴⁶มาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹⁴⁷มาตรา 39(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹⁴⁸มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

บาทนั้น อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีที่สามารถพิจารณาเปรียบเทียบคดีอันเป็นผลให้คดีอาญาเลิกกันได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 และทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป¹⁴⁹

ทั้งนี้ ได้มีการออกระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์วิธีพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีไว้ว่า บรรดาความผิดที่เกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ให้ทำการเปรียบเทียบและชำระค่าปรับที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำหรับในส่วนภูมิภาคให้ทำการเปรียบเทียบและชำระค่าปรับที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดท้องที่ที่เกิดการกระทำความผิด¹⁵⁰ ซึ่งเมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีได้รับเรื่องขอให้พิจารณาเปรียบเทียบคดีจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 หรือพนักงานสอบสวนแล้ว ให้พิจารณาเปรียบเทียบให้แล้วเสร็จโดยมิชักช้า¹⁵¹ และให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีทำการเปรียบเทียบเฉพาะคดีที่ผู้ต้องหารับสารภาพและยินยอมให้เปรียบเทียบเท่านั้น¹⁵² โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานสรุปรายงานการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือสรุปรายงานการสอบสวนของพนักงานสอบสวน บันทึกการจับกุม บันทึกคำให้การของผู้กล่าวหา และของผู้ต้องหา¹⁵³

คดีใดที่คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีอำนาจเปรียบเทียบหรือเห็นว่าผู้ต้องหาควรถูกฟ้องร้องหรือได้รับโทษถึงจำคุก ให้ส่งเรื่องคืนพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนผู้เป็นเจ้าของเรื่องเพื่อดำเนินการฟ้องศาลต่อไป หากเห็นว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตามข้อกล่าวหา ให้ส่งเรื่องคืนพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนผู้เป็นเจ้าของเรื่องเพื่อดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป¹⁵⁴ และในการเปรียบเทียบคดีให้กำหนดเงินค่าปรับที่ผู้ต้องหาจะพึงชำระ โดยคำนึงถึงความหนักเบาและพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด และห้ามมิ

¹⁴⁹ มาตรา 39(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹⁵⁰ ข้อ 7 แห่งระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536

¹⁵¹ ข้อ 8 แห่งระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536

¹⁵² ข้อ 9 แห่งระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536

¹⁵³ ข้อ 10 แห่งระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536

¹⁵⁴ ข้อ 13 แห่งระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536

ให้กำหนดเงินค่าปรับเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดจำนวนเงินค่าปรับไว้ในอัตราที่แน่นอนก็ให้กำหนดค่าปรับตามอัตรานั้น¹⁵⁵

2) การเปรียบเทียบคดีโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติวัดฤ อันตราย พ.ศ. 2535¹⁵⁶

มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535 บัญญัติให้คดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือมีโทษปรับสถานเดียว คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่คณะกรรมการมอบหมายอาจเปรียบเทียบปรับได้ ซึ่งความผิดของผู้ชนส่งเพื่อการลักลอบนำของเสียอันตรายไปทิ้ง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535 ในความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 โดยมีได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่¹⁵⁷ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁵⁸ อัตราโทษดังกล่าวจึงไม่อาจปรับเข้ากับหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบคดีตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535 ได้

นอกจากนี้ผู้ชนส่งของเสียอันตรายดังกล่าว ซึ่งถือเป็นผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา 20(1) แห่งพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535 นั้น¹⁵⁹ ดังนั้น เมื่อผู้ชนส่งของเสียอันตรายไม่ปฏิบัติตามจึงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁶⁰ ซึ่งอัตราโทษในความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมดังกล่าว มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ดังนั้น คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่คณะกรรมการมอบหมายจึงอาจเปรียบเทียบปรับได้ และให้ถือว่าคดีเล็กน้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37

¹⁵⁵ ข้อ 14 แห่งระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536

¹⁵⁶ มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535

¹⁵⁷ มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535

¹⁵⁸ มาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535

¹⁵⁹ มาตรา 23 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535

¹⁶⁰ มาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติวัดฤอันตราย พ.ศ. 2535

3.3.3.2 การเปรียบเทียบคดีโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติรักษา

ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535¹⁶¹

เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นแต่งตั้ง และพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบคดีได้ เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบภายในสิบห้าวันแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการลักลอบทิ้งของเสียอันตราย ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งมีอัตราโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่แม้ว่าจะบัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะทำการเปรียบเทียบปรับได้ และทำให้คดีเลิกกัน แต่ก็ไม่ทำให้ความผิดของผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายตามกฎหมายอื่นซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าระงับไปด้วย

3.3.4 คดีเป็นอันขาดอายุความทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป¹⁶²

หากเป็นกรณีที่มีได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ก็มีอาชญาที่จะดำเนินคดีนั้นต่อไปได้ ทั้งนี้เพราะมีกฎหมายบัญญัติให้คดีเป็นอันขาดอายุความทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.4.1 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

การลักลอบทิ้งของเสียอันตราย อันถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 45 ที่บัญญัติให้ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท ซึ่งอัตราโทษดังกล่าว ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายใน 1 ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ¹⁶³ ซึ่งโทษปรับถือได้ว่าเป็นโทษอย่างอื่นที่ไม่ใช่โทษจำคุก¹⁶⁴ ดังนั้นจึงต้องใช้อายุความ 1 ปี สำหรับการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

¹⁶¹ มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

¹⁶² มาตรา 39(6) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹⁶³ มาตรา 95 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹⁶⁴ มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

3.3.4.2 พระราชบัญญัติวัดฤๅนตราย พ.ศ. 2535

การลักลอบทิ้งของเสียอันตราย อันถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวัดฤๅนตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 23 วรรคหนึ่ง ซึ่งมีอัตราโทษตามมาตรา 73 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งอัตราโทษดังกล่าว ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายใน 10 ปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ¹⁶⁵ ดังนั้นการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายตามพระราชบัญญัติวัดฤๅนตราย พ.ศ. 2535 ดังกล่าว จึงต้องใช้อายุความ 10 ปี

ส่วนการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย อันถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวัดฤๅนตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 23 วรรคสาม ซึ่งมีอัตราโทษตามมาตรา 72 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งอัตราโทษดังกล่าว ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายใน 5 ปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ¹⁶⁶ ดังนั้นการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายตามพระราชบัญญัติวัดฤๅนตราย พ.ศ. 2535 ดังกล่าว จึงต้องใช้อายุความ 5 ปี

3.3.4.3 ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

การดำเนินคดีกับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย อันถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 31(2) และ มาตรา 32 ซึ่งมีอัตราโทษตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ซึ่งอัตราโทษดังกล่าว ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายใน 1 ปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ¹⁶⁷ ซึ่งอัตราโทษปรับดังกล่าวถือได้ว่าเป็นโทษอย่างอื่นที่ไม่ใช่โทษจำคุก¹⁶⁸ ดังนั้นจึงต้องใช้อายุความ 1 ปี สำหรับการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

¹⁶⁵ มาตรา 95 (3) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹⁶⁶ มาตรา 95 (4) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹⁶⁷ มาตรา 95 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹⁶⁸ มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

3.3.4.4 ประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับการดำเนินคดีอาญากับผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตราย อันถือเป็นความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา 362 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁶⁹ ซึ่งอัตราโทษดังกล่าว ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายใน 5 ปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ¹⁷⁰ ส่วนความผิดฐานบุกรุก ตามมาตรา 365 โดยมีผู้ร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายดังกล่าวนั้นเป็นการเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นในเวลากลางคืน ผู้ลักลอบทิ้งของเสียอันตรายต้องรับโทษหนักขึ้น กล่าวคือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁷¹ ซึ่งอัตราโทษดังกล่าว ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายใน 10 ปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ¹⁷² ดังนั้นหากผู้ลักลอบทิ้งบุกรุกเข้าไปทิ้งของเสียอันตรายในที่ดินของเอกชนโดยร่วมมือกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือเข้าไปทิ้งในเวลากลางคืน จึงต้องใช้อายุความ 10 ปี สำหรับการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

¹⁶⁹ มาตรา 362 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹⁷⁰ มาตรา 95 (4) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹⁷¹ มาตรา 365 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹⁷² มาตรา 95 (3) แห่งประมวลกฎหมายอาญา